

Krystyna Dobak-Splitt, Jerzy A. Splitt

Raszewy, gm. Żerków, woj. kaliskie,
St. nr 4, AZP 59-34/58

Informator Archeologiczny : badania 24, 40-41

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W wyniku ratowniczych badań przebadano obszar o łącznej powierzchni około 150 m² odkrywając 10 grobów (nr 20-29), wśród których wyróżniono 7 prawdopodobnie szkieletowych i 3 ciałopalne.

Groby szkieletowe były zakładane w podłużnych, w przybliżeniu prostokątnych jamach usytuowanych na osi N-S, z wyjątkiem grobu 21 (na osi NE-SW) i grobu 22 (na osi E-W). Długość jam wynosiła od 1,90 do 2,20 m, szerokość od 0,60 do 1,00 m. Jamy grobowe były czytelne na głębokościach od 0,30 do 0,70 m. Należy podkreślić, że w żadnym wypadku nie stwierdzono obecności szkieletu, a na fakt istnienia grobu wskazywała jedynie jama i układ znalezionych w nich zabytków, na których podstawie można było niekiedy wnioskować o ułożeniu zmarłego (np. że głowy zmarłych były usytuowane na południe). Prawie w każdym grobie (poza grobem 27, pozbawionym jakiegokolwiek wyposażenia) znajdowały się naczynia (ich ilość wahała się od 1 do 4), które najczęściej były stawiane przy nogach zmarłego. Oprócz naczyń w grobach wystąpiły również ozdoby brązowe. Były to: kółka jedno lub kilkuzwojowe (zawieszki skroniowe), szpila o główce rozklepanej i zwiniętej w uszko, bransolety taśmowate, nagolenniki, naszyjnik otwarty o końcach haczykowato odgiętych, guziczki oraz fragmenty bliżej nie dających się określić przedmiotów. Na uwagę zasługuje kolia z grobu 21, w skład której wchodził jeden większy i 28 małych paciorków fajansowych, a ponadto 2 brązowe typu „salta leone”.

Podczas badań odkryto także trzy groby ciałopalne. Jama grobu 20 posiadała kształt nieregularny (wymary: długość 1,90 m, szerokość od 1,20 do 1,60 m) i usytuowana była na osi E-W. Kości w postaci zbitej masy grupowały się w jej wschodniej części obok naczyń. Z kolei jama grobu 23 posiadała w przybliżeniu kształt prostokątny o wymiarach: długość 1,40 m, szerokość 0,60 m, a usytuowana była na linii N-S. Również i w tym wypadku kości tworzyły zwartą masę mniej więcej w partii centralnej jamy grobowej. W skład wyposażenia grobu wchodziło małe naczynko, bliżej nie określony fragment przedmiotu z brązu, a także ułamek przedmiotów żelaznych, prawdopodobnie szpili i bransolety. Nieco inaczej prezentował się trzeci grób ciałopalny o numerze 24. Jego jama posiadała kształt kolisty średnicy około 0,60 m. W grobie nie stwierdzono wyposażenia.

Cmentarzisko należy do podgrupy częstochowsko-gliwickiej grupy górnośląsko-małopolskiej kultury łużyckiej, a jego chronologię można odnieść do okresu HC-HD.

Materiały z badań złożono w Dziale Archeologii Muzeum Śląskiego w Katowicach.

**Orzechowo, gm. Miłostaw
woj. poznańskie
St. 3 AZP 58-33/43**

Muzeum Archeologiczne
w Poznaniu

Badania prowadziła mgr Barbara Kirschke. Finansowało MA w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Cmentarzisko ciałopalne kultury łużyckiej z okresu halszackiego oraz punkty osadnicze z okresów wczesnośredniowiecznego, późnośredniowiecznego i nowożytnego.

Stanowisko położone jest w dolinie Warty, ok. 600 m od jej lewego brzegu, na cyplu opadającym łagodnie w kierunkach: E, SE i NW. Badania miały charakter ratowniczy, objęto nimi całą powierzchnię stanowiska przeznaczoną do zniwelowania. Łącznie przekopano ok. 2,5 ara. Wyeksplorowano 6 obiektów — 5 bardzo zniszczonych grobów popielnicowych kultury łużyckiej, które zawierały wyłącznie fragmenty ceramiki i drobne fragmenty przepalonych kości ludzkich oraz pozostałości klepiska (?) z okresu późnośredniowiecznego.

Badania nie będą kontynuowane.

Poznań - Stare Miasto patrz późne średniowiecze

Pruszcz Gdański, woj. gdańskie St. 6 patrz okres rzymski

**Raszewy, gm. Żerków
woj. kaliskie
St. nr 4 AZP 59-34/58**

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej

Badania prowadzili: mgr mgr Krystyna Dobak-Splitt i Jerzy A. Splitt. Prace finansował WKZ w Kaliszu. I-IV sezon badawczy (lata 1987-1990). Cmentarzisko ciałopalne ludności kultury łużyckiej z okresu halszackiego (HaC-HaC/HaD).

Stanowisko położone jest na zachodnim, łagodnie wznoszącym się stoku doliny Lutyni, na jej lewym brzegu. Leży około 600 m na północny-zachód od szosy asfaltowej Raszewy-Komorze-Przybysław, na terenie zajętej aktualnie przez Fermę Zwierząt Futerkowych Kombinatoru Państwowych Gospodarstw Rolnych w Raszewach. Jest ono stosunkowo rozległe i obejmuje obszar o powierzchni około 5 hektarów.

W literaturze występuje ono jednak pod różnymi nazwami miejscowości: Przybysławiem

lub Brzostkowem. Również opracowanie AZP obszaru, na którym się ono znajduje (59-34) wymienia je trzykrotnie: Przybysław, st. 10, Brzostków, st. 20 i Raszewy, st. 4.

W trakcie 4 sezonów wykopaliskowych trwających w latach 1987-1990 przebadano obszar o łącznej powierzchni około 900 m kw., odkrywając 81 obiektów grobowych. Liczbę tę uzupełniają 2 dalsze groby zdokumentowane i zabezpieczone zimą 1988 roku.

Wszystkie obiekty grobowe odkryte w trakcie badań wykopaliskowych reprezentują pochówki ciałopalne, wśród których 26 stanowi groby jamowe, 41 — popielnicowe, 2 — symboliczne, a pozostałe 14 to groby znacznie zniszczone, odsłonięte w postaci skupisk materiału kulturowego.

Niektóre z odkrytych grobów zaopatrzone były w obstawy kamienne (4 jamowe, 8 popielnicowych i 2 silnie zniszczone) lub kamienie-stele (2 jamowe i 4 popielnicowe).

Zdecydowana większość grobów (71) była bardzo bogato wyposażona w naczynia-przystawki (do 11 sztuk w grobie), przedmioty wykonane z brązu lub żelaza oraz wytwory z innych surowców: zawieszki z poroża (1 grób), paciorki kościane (1 grób), brązowe (1 grób) lub szklane (7 grobów) oraz bardzo rzadko występujące w inwentarzach „Jużyckich” fragmenty przedmiotów wykonanych z ołowiu.

Funkcję popielnic najczęściej pełniły w grobach: dużych rozmiarów naczynia z baniastym brzuścem i stożkową lub cylindryczną szyjką (17 razy), naczynia beczułkowatego kształtu (7 razy) oraz amfory (6 razy).

W grupie naczyń-przystawek wymienić natomiast należy: czerpaki (91 sztuk), misy (67 sztuk), naczynia beczułkowate (31 sztuk), amfory (29 sztuk) oraz różnego kształtu naczynia miniaturowe (31 sztuk). W odniesieniu do naczyń miniaturowych należy jeszcze dodać, że 10 z nich posiadało ornament inkrustowany białą pastą wapienną.

Poza powyższymi spośród wytworów glinianych wymienić wypada także tzw. „formy wydzielone”, do których zaliczono między innymi: łyżkę-poidelko, 2 grzechotki gruszkowatego kształtu (jedna bogato zdobiona inkrustowaniem), płaski talerzyk-podstawkę, misę prostokątnego kształtu, misę owalną z „imaczami”, „płecyk-kadzielnicę”, dwa czerpaki grafitowane, naczynia (5 sztuk) z baniastym brzuścem i silnie lejkowato rozchyloną szyjką oraz dwie czarki malowane i misę posiadającą na dnie (od strony zewnętrznej) 4 współśrodkowe koła (naśladownictwo dna jednej z czarek malowanych), a także naczynie w przybliżeniu dwustojkowe (pełniące funkcję popielnicy) z plastycznym żeberkiem umieszczonym w 2/3 wysokości naczynia (naśladownictwo brązowych situl północnoitałskich).

Natomiast w grupie innych wytworów na szczególną uwagę zasługują fragmenty przedmiotów wykonanych z ołowiu (kółka, skręty spiralne oraz okucia guzikowate), wytwory żelazne (stekierka tulejkowata, 3 noże, tulejka grotu oszczepu oraz fragmenty 4 bransolet z płasko ściętymi końcami) i brązowe (liczne skręty spiralne, 5 naszyjników wykonanych ze skręcanego wokół własnej osi pręta, szpile z główkami rozklepanymi i zwinłymi w uszko lub w postaci kulistych żgrubień, szpile binoklowate, szydło-igła, zawieszka z szerokiej blaszki zdobionej bogatym, wyciskany od spodu, ornamentem punktowym oraz fragmenty okucia pokrytego cienką warstwą złota, bogato dekorowanego delikatnym, nacinanym ornamentem).

Poza powyższymi wymienić również należy 3 zawieszki wykonane z poroża, paciorki kościane (21 sztuk), a przede wszystkim paciorki szklane (niebieskie, niebiesko-zielone, zielone, białe), których znaleziono łącznie około 260 sztuk.

Obrazek pogrzebowy oraz wstępna analiza materiału kulturowego pozwalają uznać badane cmentarzysko za przynależne do grupy wschodniowiękopolskiej ludności kultury Jużyckiej i datować je na okres HaC-HaC/HaD.

Badania będą kontynuowane.

Siedliska, gm. Lubenia woj. rzeszowskie St. 10 patrz epoka brązu

Sierpów, gm. Ozorków woj. łódzkie St. 1 patrz epoka brązu

Sowinki, gm. Mosina woj. poznańskie St. 23A patrz okres rzymski

**Sowinki, gm. Mosina
woj. poznańskie
St. 23C AZP 56-27/30**

Pracownie Konserwacji Zabytków
w Poznaniu — Spółka z o.o. Pra-
cownia Naukowo-Badawcza

Badania prowadził mgr Tadeusz Łaszkiwicz (autor sprawozdania), uczestniczyli studenci archeologii UAM: Agnieszka Łaszkiwicz, Joanna Surma, Krzysztof Świąć i Anna Vorbrodt. Zlecio Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego, finansowała zaś Dyrekcja Rozbudowy Miasta Poznania. Pierwszy sezon badań. Osada ludności kultury Jużyckiej (?) lub kultury pomorskiej (?) z okresu halsztackiego oraz z wczesnego i środkowego podokresu lateńskiego, ponadto ślady osadnictwa ludności kultury pucharów lejkowatych (?) przeworskiej, wczesnego średniowiecza i średniowiecza.

Stanowisko znane jest z danych archiwalnych, potwierdzone zostało w ramach rozpozna-